

Statens folkhälsoinstitut och tobakstillsyn

Tobakstillsyn har varit ett eftersatt område, lokalt, regionalt och nationellt.

- I slutet på 2008 kom ett nytt regeringsuppdrag, det nationella tobaksuppdraget som sträckte sig från 2008 till 2010. Det gjorde att vi kunde avsätta resurser för att förstärka tobakstillsynen. Fokus har varit att öka tillsynsaktiviteterna och kompetensen hos tillsynshandläggare samt lyfta fram tobakstillsyn som en viktig del i det tobaksförebyggande arbetet. Vi måste arbeta brett med hela tobaksfrågan. Det preventiva arbetet måste gå hand i hand med tillsynsverksamheten.

➤ För att utföra uppdraget har FHI satsat på utbildningsinsatser för gruppen tillsynshandläggare.

- FHI har det centrala tillsynsansvaret för rökfria miljöer och tobaksförsäljning, länsstyrelsen det regionala och kommunerna har ansvar för den omedelbara tillsynen. Även polisen har fått en omedelbar tillsynsroll när det gäller försäljningen. Tillsynshandläggarna vid länsstyrelserna har varit en nyckelgrupp och har fått särskild utbildning. FHI har försett dem med material för att de i sin tur ska kunna utbilda sina kommunala handläggare. Det handlar framförallt om tillsyn enligt tobakslagen. Det ingår även att kunna använda sig av de sanktionsmöjligheter som finns.

- Vi har även haft särskilda utbildningskonferenser för kommunerna och som varit fördelade geografiskt över Sverige, i Lund, Bålsta, Umeå och en i Karlstad. FHI samarbetade med länsstyrelserna för att få så många kommunala tillsynshandläggare med på konferenserna som möjligt.

EGNA UTBILDNINGAR

Det har funnits särskilda stimulansmedel och projektmedel som länsstyrelserna har fått söka. Det var 19 av 21 länsstyrelser som beviljades medel och de har haft egna utbildningar för de kommunala tillsynshandläggarna. De har också arbetat fram eget informationsmaterial och metodutvecklat tillsynsområdet på tobak.

- De fick söka medel till metodutveckling, kartläggning, mobilisering och kompetenshöjande insatser.

UNIK SAMMANSTÄLLNING

Under det sista året har FHI tagit fram vissa kunskapsammansättningar som inte funnits förut.

- Bland annat är det en rapport på gång som heter "Tillgänglighetsbegränsande metoder inom tobakstillsyn – i Sverige och internationellt". Den behandlar bland annat metoder för att begränsa tobaksförsäljning till minderåriga, men beskriver även delar av den svenska tobakstillsynen och hur

Stefan Persson arbetar som tobaksutredare på avdelningen för tillsyn vid Statens folkhälsoinstitut, FHI.

den kan utvecklas. Någon sådan sammanställning har inte funnits i Sverige tidigare. Det har också gjorts en kartläggning och undersökning när det gäller vattenpipa som är ett aktuellt tema. Vi har tagit fram en nationell strategi för rökfria skolgårdar, med material kring det och en kunskapsammansättning. En annan matnyttig rapport är "Tobaksfri kommun" som är en guide för hur kommunerna kan arbeta med och utveckla det tobaksförebyggande arbetet lokalt.

UTBILDNING FÖR TOBAKSFÖRSÄLJARE

På alkoholområdet finns en metod som heter "ansvarsfull alkoholserving" som är en förebyggande tillsynsmetod och som visat sig ha positiva effekter. Metoden består av tre huvuddelar; utbildning, samverkan och tillsyn. Dessa kompletteras sedan med ytterligare fyra delar i form av kartläggning, uppföljning, informationsspridning och policyarbete.

- Nu har vi gjort en undersökning där vi har försökt se om den här metoden är applicerbar på tobaksområdet och detaljhandeln. Till exempel när det gäller ansvarsfull alkoholserving är det restauranger som får utbildning. Här skulle de som säljer tobak utbildas i vilka regler det finns och varför det finns bestämmelser kring tobak. En annan komponent är att samverka.. Det kan ske i en utbildning, men när man arbetar med ansvarsfull alkoholserving arbetar man även med referensgrupper och det är intressant även på tobaksområdet.

MALL FÖR EGENKONTROLL

I samverkan med länsstyrelserna har FHI tagit fram metodstöd och informationsmaterial.

- Det är informations- och utbildningsmaterial till dem som säljer tobak, broschyrer, foldrar, infobrev, infoblad. Vi har även tagit fram stödmaterial i form av mallförslag för egenkontrollprogram som de kommunala tillsynshandläggarna kan ge till tobaksförsäljare som är tvungna att ha sådana. Materialet kan handläggarna beställa gratis från vår hemsida.

MATERIAL ATT HÄMTA

På www.fhi.se, klickar man på rubriken tillsyn överst, i den nya menyraden som dyker upp till vänster kan man klicka vidare på tobak, och sedan vidare på en underrubrik som heter "basmaterial för tobakstillsyn".

- Det här är tänkt som en samlad sida för kommunala tillsynshandläggare där de kan hitta stöd och beställa hem material gratis. Det finns bland annat broschyrer och egenkontrollprogram på åtta olika språk, och det finns åldersdekaler m. m. Vi har även tagit fram en ålderssticka där man till exempel enkelt kan se att en person som är född 1995 fyller 18 år 2013.

INTE UPPFINNA HJULET PÅ NYTT

FHI har skickat ut redigerbara egenkontrollprogram och blanketter via länsstyrelserna till kommunerna som handläggarna själva kan ändra i som det passar deras kommun. De finns även på hemsidan på åtta olika språk.

- Det är tänkt som ett stöd. Varje kommun ska inte behöva uppfinna hjulet på nytt, men handlar också om samordning. Vi har även tagit fram en standardiserad anmälningsblankett för tobaksförsäljning. FHI har skapat ett nätverk av tobakshandläggare vid länsstyrelserna. De har i sin tur uppmuntrat att skapa egna nätverk i sitt län och vi har uppmuntrat dem att ha nätverksmöten för erfarenhetsutbyte och utbildning.

BESTÄLL GRATIS

Det finns ett par problemområden när det gäller tobaksförsäljning. Ett av dem är försäljning till minderåriga. Därför har FHI tagit fram material för dem som säljer tobak som ska förklara varför det finns en åldersgräns och regleringar i övrigt kring tobak. Ett annat problemområde är att det röks på skolgårdar trots att det är rökförbud sedan många år tillbaka.

- Vi har tagit fram skyltar som informerar om rökförbudet. Det är plastskyltar, dekaler och fönsterdekaler med klister på framsidan så att man kan klistra dem på ett fönster så att de syns utifrån. De finns i olika storlekar och de finns också upptryckta och gratis att beställa för kommunerna eller skolorna. Det finns även rökförbudsskyltar till restauranger och andra miljöer som är reglerade enligt andra paragrafen i tobakslagen som gemensamhetslokaler, allmänna kommunikationsmedel, lokaler för hälso- och sjukvård och liknande. Det finns även skyltar för en rökfri arbetstid för de som vill utveckla sin lokala tobakspolicy.

HANDBOK TOBAKSLAGEN

I samband med tobaksuppdraget har FHI tryckt upp och distribuerat ut en pärm, Handbok tobakslagen, i så gott som alla kommuner. Det är en handbok som FHI tagit fram som är till för tillsynshandläggare. Den ska vara ett stöd för att tillämpa tobakslagen. I den finns tolkningar till lagens paragrafer, utdrag från propositioner samt föreskrifter m.m., men även exempel på hur man bör upprätta förelägganden och förbud. - Den håller på att uppdateras just nu i och med lagändringarna 2010.

Cicci Wik

ANNONSERA HOS OSS!

Kontakta oss när du söker
nya medarbetare!

Skicka epost till annons@ymh.se

Eller ring till Agneta Nydahl

0660-29 99 59

LOKALPRESSEN
NÅR INTE LÅNGT
- MILJÖ&HÄLSA
NÅR LÄNGRE

Miljö
&
Hälsa